

Aan de Staatssecretaris van Infrastructuur en Waterstaat
Mevrouw drs. V.L.W.A. Heijnen
Postbus 20901
2500 EX Den Haag

Datum	5 december 2022	Behandeld door	Bescherming persoonlijke lev
Uw kenmerk	-		
Ons kenmerk	VT20170018-1546735203-3136		
Bijlage(n)	geen		
Onderwerp	Stand van zaken wintervoorbereiding		

Geachte mevrouw Heijnen,

Raad van Bestuur

Bezoekadres

Moreelsepark 3
3511 EP Utrecht

Postadres

Postbus 2038
3500 GA Utrecht

In deze periode van het jaar is ProRail, samen met vervoerders en aannemers, extra druk met de voorbereidingen op het winterweer. Sinds de winter van 2021 zijn aanvullende maatregelen getroffen, zijn diverse bestaande maatregelen verbeterd en zijn het besluitvormingsproces en de instructies geoptimaliseerd. Hierdoor is ProRail samen met de betrokken partijen, logistiek en operationeel beter voorbereid op winterse omstandigheden. Tegelijkertijd ziet ProRail dat nog niet alle gewenste verbeteringen zijn doorgevoerd en voorziet het dat komende winter op sommige onderdelen beheersmaatregelen nodig zijn. In deze brief signaleert ProRail deze risico's en informeert u over de getroffen beheersmaatregelen.

Uitkomst landelijke inspectie wisselverwarming (reguliere wintervoorbereiding)

In Nederland zijn in totaal 7.000 wissels, waarvan circa 5.000 voorzien zijn van wisselverwarming zodat deze ook in winterse omstandigheden gebruikt kunnen worden. Voorafgaand aan iedere winter voert ProRail een integrale inspectie van alle wisselverwarmingen uit. Deze is dit jaar uitgevoerd in oktober. Gedurende de gehele winter monitort ProRail de wisselverwarmingen, voert inspecties uit en neemt waar nodig mitigerende maatregelen, zoals het inzetten van extra sneeuwplougen. Na het uitvoeren van onderhoudswerkzaamheden aan het spoor of het wissel, wordt de wisselverwarming voorafgaand aan ingebruikname wederom getest. Desondanks kan nooit geheel voorkomen dat wisselverwarmingsinstallaties in storing raken of defect gaan tijdens winterse omstandigheden.

Reizigersvervoer

Voor de logistiek van het reizigersvervoer ziet ProRail op basis van de uitkomst van de wisselverwarmingsinspectie geen knelpunten de komende winter. ProRail concludeert dat er geen afwijkingen ten opzichte van andere jaren zijn. Wel is er nog een aantal herstelacties in de komende periode nodig om de wisselverwarming voor de reizigerscorridors voldoende te laten functioneren om NS een landelijk uitgedunde dienstregeling (LUD) te kunnen laten rijden, maar dat is een regulier proces. In de uitvoering prioriteert ProRail de cruciale wissels die nodig zijn voor de LUD. Mochten er winterse omstandigheden optreden voordat de cruciale herstelacties zijn uitgevoerd, dan treedt ProRail in overleg met aannemers om die plekken sneeuwvrij te houden middels gerichte inzet van sneeuwplougen. Om de verdere (rest)risico's zoveel mogelijk te beperken, zijn onderstaande beheersmaatregelen genomen:

- het op afstand uitlezen en monitoren van wisselverwarmingskasten voorafgaand aan en tijdens winters weer;

- en indien nodig het handmatig inschakelen van installaties.

Goederenvervoer

Voor een groot deel van de goederencorridors geldt dezelfde aanpak als voor het reizigersproces. Er zijn herstelacties uitgevoerd waardoor de goederencorridors op meerdere plekken beter voorbereid zijn; zo zijn afgelopen tijd na een inhaalslag alle verwarmingsinstallaties van wissels in het heuvelgebied Kijfhoek hersteld. Ook is een nieuw winterplan voor een gerichte inzet van sneeuwplougen opgesteld. Hiervoor zijn de protocollen van de aannemers gereed en zijn er net als vorig jaar extra sneeuwplougen (in totaal 6) beschikbaar voor inzet op de meest kwetsbare locaties. Deze ploegen zijn uitgerust met extra middelen om snel grote delen van de infrastructuur sneeuw- en ijsvrij te kunnen maken. Op Kijfhoek zal wederom gewerkt worden met een regieteam waarbij er vanuit de aannemer een sneeuwcoördinator aanwezig zal zijn op de post tijdens winters weer.

Echter voor het havengebied Rotterdam en de corridor Zee-Zevenaar is de voorbereiding voor de winter nog niet gereed. Dit heeft voornamelijk te maken met de aandacht die naar andere operationele prioriteiten is uitgegaan afgelopen jaar, zoals de blusvoorzieningen. Dat betekent dat voor de wintervoorbereiding de volgende uitdagingen nog opgepakt moeten worden door ProRail:

- Bereikbaarheid terminals: het bereikbaar houden van de terminals in de Rotterdamse haven tijdens winters weer vraagt in de voorbereiding veel aandacht van ProRail.
- Uitloop vervanging 44 verwarmingsinstallaties op Maasvlakte, Europoort en Botlek: deze vervanging zorgt ervoor dat de verwarming van alle wissels op deze emplacementen weer functioneert. De oorspronkelijke deadline van 1 oktober is door diverse oorzaken niet gehaald. Op basis van huidig inzicht, wordt deze vervanging eind februari 2023 opgeleverd.
- Herstel wisselverwarming van kritische wissels: op de logistiek belangrijke locaties Barendrecht Vork, Waalhaven en wisselstraat inrijden Kijfhoek verloopt het herstel niet volgens het oorspronkelijke plan. Volgens huidig inzicht wordt dit herstel na komende winter uitgevoerd, zodat het voor de volgende winter operationeel is.

De impact op de dienstverlening vanuit ProRail is moeilijk in te schatten omdat er nog geen ervaringen zijn geweest met het toepassen van het winterplan voor goederenvervoer in de winter 2021/2022. De inschatting is dat de dienstverlening bij gematigd winters weer (kortdurende sneeuwval en geen aanhoudend strenge vorst) weinig hinder zal ondervinden en dat de extra sneeuwplougen de wissels goed vrij kunnen houden van sneeuw en ijs. Als er strenger winters weer optreedt is de verwachting dat het vrijhouden van wissels lastiger gaat worden en dat het goederenvervoer hier hinder van gaat ondervinden. Naarmate het herstel van de wissels en het vervangen van de verwarmingskasten vordert deze winter neemt deze kwetsbaarheid steeds verder af.

Onderzoek naar ander beleid voor in dienst stellen van wisselverwarmingsinstallaties

Volgens het bestaande beleid van ProRail worden de wisselverwarmingsinstallaties in het najaar aangezet, getest en vervolgens op stand-by gezet. Bij de eerste weerswaarschuwing met kans op winters weer worden de wisselverwarmingsinstallaties aangezet op een lage stooklijn. Zodra de temperatuur van een wissel dichtbij het vriespunt komt gaat de wisselverwarming harder branden. Deze aanpak kost veel energie op al die dagen van lage temperaturen maar geen sneeuw (we hebben de wisselverwarming alleen echt nodig bij risicovolle weersomstandigheden zoals sneeuw of ijzel). Dit hoge energieverbruik is voor ProRail in strijd met de klimaatdoelstellingen en de huidige energiecrisis waarbij we zuinig om moeten gaan met het klimaat en energieverbruik.

In dat kader onderzoekt ProRail om wisselverwarmingsinstallaties pas aan te zetten wanneer door het weerbureau van ProRail binnen zeven dagen risicovolle weersomstandigheden worden

verwacht en weer uit te zetten als het voorbij is. Hierdoor kunnen wel risico's ontstaan met betrekking tot de betrouwbaarheid van de werking van de wisselverwarming. Daarom kunnen we deze nieuwe aanpak van aan- en uitzetten pas, samen met aannemers, invoeren als er een volledig uitgewerkt protocol is voor de uitvoering en als ProRail de risico's en beheersing daarvan goed in kaart heeft. ProRail werkt hier samen met betrokken partijen aan. Gezien de maatschappelijke noodzaak is het streven om deze maatregel zo snel als mogelijk deze winter nog in te zetten.

Pilot uitzetten wisselverwarmingsinstallaties op geselecteerde wissels

In het kader van duurzaam en doelmatig gebruik van wisselverwarming is ook kritisch gekeken naar wanneer ProRail wisselverwarming überhaupt wil toepassen. Op dit moment zijn circa 5000 wissels voorzien van verwarming. ProRail kijkt nu kritischer welke wissels met welke frequentie daadwerkelijk worden gebruikt gedurende de winter (in het stookseizoen). Dat heeft geleid tot een selectie wissels die de afgelopen winters niet of nauwelijks is gebruikt. Dit zijn wissels die geen deel uitmaken van de kerninfrastructuur waarnaar wordt afgeschaald bij winterse weersomstandigheden

Dit jaar doen we een pilot met het volledig uitzetten van de wisselverwarming voor 36 van deze wissels (op acht verschillende locaties). Deze geselecteerde wissels zijn in de afgelopen vijf jaar ook nauwelijks ingezet voor de bijsturing tijdens een storing. De komende winter gaan we in de praktijk testen of deze wisselverwarmingsinstallaties inderdaad niet nodig zijn voor het logistieke proces. Als onderdeel van deze pilot wordt ook geanalyseerd of het storingsgedrag van deze wissels tijdens 'normale' winterse omstandigheden (waarbij er geen sprake is van een ingestelde kerninfracase) afwijkt van vergelijkbare verwarmde wissels.

Wegsleepdienst & noodprocedure

ProRail heeft de afgelopen jaren de beschikking gehad over zogenoemde wegsleeplocomotieven (locs). Deze locs worden preventief stand-by gezet op strategische plaatsen ten behoeve van het vrij baan maken na stranding van treinen. Deze locs kunnen ook bij winters weer stand-by worden gezet. ProRail heeft na analyse geconcludeerd dat deze inzet zeer sporadisch voor komt (gemiddeld één keer per jaar) en tegelijkertijd er hoge kosten aan verbonden zijn qua contract met de aannemer om die loc stand by te hebben staan. Daarmee rijst de vraag in hoeverre deze maatregel doelmatig is. Voor komende winter is er geen lopend contract voor een wegsleepdienst meer. Wel is er een nieuwe aanbesteding in de markt gezet, maar daarop is niet ingeschreven. Op moment van schrijven is ProRail met twee aannemers in gesprek hierover. Op termijn ziet ProRail de inzet van de zogeheten Unimogs, een railwegvoertuig dat in eigen beheer is ontwikkeld, als mogelijke oplossing. Hiervoor onderzoekt ProRail in samenwerking met met ILT en vervoerders of dit haalbaar is. Als mitigerende maatregel voor komende winter, kan ProRail gebruikmaken van de mogelijkheid een loc te vorderen van een vervoerder mocht dit nodig zijn. Dit betreft een noodprocedure en is suboptimaal qua inzetijd, maar biedt wel handelingsperspectief mocht de kleine kans zich voordoen dat dit nodig is.

Beleid aannemers bij KNMI code rood

ProRail is in gesprek met aannemers over het handelingsperspectief van storingsploegen wanneer het KNMI code rood afgeeft. We zijn op zoek naar een gezonde balans tussen enerzijds de bereikbaar van het spoor en anderzijds de veiligheid van personeel. Op basis van een signaal van een aannemer die zich zorgen maakt om de veiligheid van haar medewerkers als het KNMI waarschuwt voor de risico's van extreem weer, zijn we dit gesprek aangegaan. De gesprekken hierover lopen nog en zodoende wordt er ook nog gekeken naar mitigerende maatregelen voor komende winter.

Tot slot

De verbetermaatregelen die afgelopen jaar getroffen zijn, zorgen ervoor dat ProRail en betrokken partijen dit jaar nog beter voorbereid zijn op de winterse omstandigheden. In vergelijking met eerdere jaren is de verwachting dat er beter gepresteerd wordt in situaties van beperkte sneeuwval op landelijk niveau en sneeuwval van verschillende zwaarte binnen specifieke regio's. Tegelijkertijd constateert ProRail dat bij extreem winterweer op landelijk niveau het spoorstelsel kwetsbaar is en dat niet voorkomen kan worden dat reizigers en verladers hinder ondervinden.

De uitdagingen waar ProRail, deels samen met de aannemers en vervoerders, nog voor aan de lat staat, vragen onze aandacht. De maatregelen en uitvoering hiervan worden zoveel mogelijk meegenomen in de voorbereiding voor komende winter en waar dat niet mogelijk is voor het jaar erop. Naar aanleiding van het evaluatierapport over de winter 2021 wordt er verder gewerkt aan maatregelen om onder winterse omstandigheden treinvervoer beter te faciliteren.

Over de voortgang van de wintervoorbereidingen vindt regelmatig overleg plaats met het ministerie. ProRail rapporteert het ministerie hierover en deze informatie komt tevens terug in het in het addendum van het Beheerplan 2022-2023.

ProRail gaat ervan uit hiermee het ministerie voldoende te hebben geïnformeerd.

Met vriendelijke groet,
namens de Raad van Bestuur

Bescherming persoonlijke levenssfeer

John Voppen
CEO